

музичного навчання він має сприяти духовному розвитку, вихованню моралі та формуванню музичного світогляду, розвитку музичних та творчих здібностей, художньо-творчої самореалізації учнів.

Література

1. Анисимов В.П. Диагностика музыкальных способностей // Учебник пособие для студентов высших учебных заведений. – Москва.: ВЛАДОС, 2004. – 128с.
2. Барановська І.Г. Методичні засади художньо-творчої самореалізації підлітків в умовах діяльності ансамблю народної музики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. / Барановська Ірина Георгіївна. К., 2007. 177 с. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/1371>.
3. Барановська І.Г., Чернятинська А.С., Похила С.С.. Інноваційні підходи розвитку творчої обдарованості дітей у позашкільних закладах освіти. *Освітологічний дискурс. № 3-4 (26-27) 2019 р.* с. 206 – 219 URL : <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/view/29>
4. Зими́на А. Основы музыкального воспитания и развитие детей младшего возраста. Москва.: ВЛАДОС, 2000. 320с.
5. Теплов Б.М. Избранные произведения: В 2 т. Педагогика. Москва, 1985. Т.1. с. 14 – 305.
6. Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей. Москва. Издательство ФПН РСФСР, 1947. 334с.
7. Тітов С.І. Мучична обдарованість та її розвиток. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка.* 2004. Вип.19. с. 223 – 226.

**Ю.Княжук,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент Л.Старовойт**

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми. На сучасному етапі становлення національної системи освіти в Україні, одним із пріоритетних завдань є створення передумов для виховання особистості, здатної творчо мислити, самостійно приймати нестандартні рішення, гнучко реагувати на зміни в умовах докорінної перебудови всіх сфер життєдіяльності суспільства. У світлі цих вимог, великої ваги набуває початкова ланка школи, адже саме в ній закладаються основи для розвитку морального, інтелектуального та духовного потенціалу особистості.

Актуальність дослідження проблеми творчого розвитку молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва зумовлена такими факторами:

- потреба у зростанні творчих ресурсів учнів в умовах глобалізації суспільства;

- необхідність включення творчої активності у всіх сферах конструктивної діяльності у зв'язку з прискоренням розвитку сфер духовного і матеріального виробництва в суспільстві;
- провідна роль творчості як суб'єктивного й об'єктивного факторів розвитку загальної і, зокрема, художньої культури особистості учня.

Аналіз наукових досліджень. Використання образотворчого мистецтва як чинника розвитку творчої особистості було предметом досліджень у галузі філософії (Г.Шевченко, Є.Басін, І.Зязюн, Л.Коган та ін.), психології (В.Кузін, О.Бакушинський, Л.Виготський та ін.), педагогіки (А.Щербаков, В.Вільчинський, Г.Тарасенко, О.Рудницька, О.Савченко, М.Лещенко, Л.Масол, О.Савченко та ін.). Автори цих досліджень мають спільну позицію щодо необхідності збагачення особистості учня художньо-образними враженнями, емоційністю сприйняття навколишнього світу, розвитком здібностей, творчою самореалізацією. Оскільки особистість найінтенсивніше формується у період шкільного віку, то саме школа відіграє провідну роль у творчому розвитку учнів початкових класів.

Проте, слід зазначити, що проблема творчого розвитку молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва залишається недостатньо висвітленою у науково - педагогічній літературі.

Отже, виникає необхідність у глибшому вивченні сучасної вітчизняної і зарубіжної практики педагогіки мистецтва, теорії творчого розвитку молодших школярів, педагогічного досвіду навчання, виховання і розвитку особистості учня засобами образотворчого мистецтва.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати психолого-педагогічні умови творчого розвитку учнів початкових класів на уроках образотворчого мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Поняття «творчість» психологічний словник трактує як «продуктивну людську діяльність, здатну породжувати якісно нові матеріальні цінності, що виявляються в різних галузях суспільної практики, науки, техніки, в літературі, мистецтві [5, 123].

Психологія творчості досліджує процес перебігу акту творчості в суб'єктивному аспекті – окреслення основних особливостей, характерних рис творчої особистості. З-поміж них – відхилення від шаблону, вміння зосередити увагу на одній проблемі; ініціативність, гнучкість розуму, широта й оригінальність мислення; незалежність думок та оцінок. Особливості мотивації діяльності полягають у тому, що творча особистість знаходить задоволення не стільки у досягненні мети творчості, скільки в самому процесі. Найспецифічнішою рисою творця вбачається несамовитий потяг до творчої

діяльності. Оскільки творчість особистості насамперед визначається її здібностями, науковці постали перед проблемою необхідності визначення того, які здібності – творчі чи інтелектуальні – є визначальними у формуванні творчої особистості.

Кожна особистість від народження має певний творчий потенціал. Учителю необхідний певний багаж знань, наукова база для створення оптимальних умов творчого розвитку кожного учня; він повинен володіти формами, методами й засобами педагогічної діяльності, які забезпечують розвиток креативних рис особистості, а також мотивів, особистісних якостей, які сприяють успішній творчій діяльності.

Аналізуючи стадії творчого процесу Г.Уолеса, Т.Рібо та інших, Я.Пономарьов підкреслив, що вони у своєму загальному вигляді мають такий зміст:

- 1) перший етап (свідома робота) – підготовка – особливий діяльнісний стан, який є передумовою для втілення нової ідеї;
- 2) другий етап – підсвідома робота над проблемою, спрямування ідеї;
- 3) третій етап (перехід підсвідомого у свідомість) – натхнення – у результаті підсвідомої роботи у сфері свідомості проступає ідея винаходу, відкриття, спочатку в гіпотетичному вигляді;
- 4) четвертий етап (свідома робота) – розвиток ідеї, її остаточне оформлення й перевірка [4, 109].

Виділення етапів переслідує методичну мету. На їх основі можна визначати зміст роботи особистості у процесі творчості, форми, методи й засоби творчого розвитку на кожному з відносно самостійних етапів, послідовність розвитку тих чи інших якостей творчої особистості.

Однією з основних умов розвитку творчої особистості молодшого школяра науковці вважають взаємодію між зовнішніми й внутрішніми чинниками, між генетичною зумовленістю творчими задатками й умовами навколишнього середовища, в яких знаходиться індивід. Якщо високий творчий потенціал має відповідні зовнішні умови, то він піднімається досягає кращого рівня; у разі менших можливостей, розбудити творчість можна завдяки використанню відповідних навчально-виховних засобів і методів [3, 54].

Безперечно, молодший шкільний вік вважається періодом становлення та інтенсивного формування навчальної діяльності. Саме їй підпорядковуються інші види діяльності (гра, праця тощо). З'ясування характеру впливу навчання на розвиток дитини стало можливим завдяки виділенню Л.Виготським двох рівнів розвитку – зони актуального розвитку та зони найближчого розвитку [2, 46]. Це відкриття розкриває взаємозв'язок навчання й розвитку: інтенсивний

розвиток відбувається лише в тому випадку, якщо навчання передуює актуальному рівню розвитку і приводить до руху сили, які концентруються в зоні найближчого розвитку.

Для розвитку творчості учнів на уроках варто враховувати ряд аспектів:

1. Створення позитивної, доброзичливої атмосфери, де кожен учень почувається вільно і готовий до проявів креативності;

2. Враховуючи зовнішні умови, не забувати про зміст заняття, оскільки це головне, що повинне спонукати дитину до творчості. Це може бути незвичайний поворот сюжету, елементи новизни, сумісне емоційне переживання тощо;

3. Роботу з учнями по активізації пізнавальних інтересів потрібно будувати на уроках в такій послідовності: цікаво – знаю – вмію.

4. Застосування в навчальному процесі творчих ігор і вправ, адже емоційне забарвлення останніх сприяє глибокому й міцному засвоєнню матеріалу, розвитку особистості кожного школяра;

5. Важливо творчо підходити до процесу учіння на кожному уроці.

Висновки. Таким чином, розвиток є передумовою творчості, яка є нероздільною з продуктивною діяльністю людини, – це поетапний рух індивіда у напрямі особистісних кількісних змін у якісні. Зазначаємо, що творчий розвиток – це динамічний процес становлення особистості, спрямований на розширення обсягу здібностей, які формуються та збагачуються у практиці різних видів конструктивної діяльності, результати її характеризуються оригінальністю, новизною та креативністю. Психологічні механізми образотворчої діяльності молодших школярів ґрунтуються на індивідуальних особливостях: генетичних задатках, відношення до типу темпераменту, рівня сприйняття. На уроках образотворчого мистецтва необхідний цілеспрямований педагогічний вплив на основі врахування вікових та індивідуальних особливостей дитини, зокрема, творчості потрібно навчати на основі репродуктивної та образотворчої діяльності.

Література

1. Brovchak, L. S., Starovoit L. V., & Likhitska L. M. (2018). Pedagogical Conditions for Creative and Artistic Development of Children of Senior Preschool Age by Means of Art. *New Educational Review*, 52(2), 206-217.
2. Выготский Л.С. Воображение и его развитие в детском возрасте // Развитие высших психических функций. – М., 1960. – С.327- 350.
3. Момот Л.Л., Шелестова Л.В. До проблеми формування творчих здібностей у процесі навчання // Педагогіка і психологія, 1997. – №2. – С.53-59.
4. Пономарёв Я.А. Психология творчества и педагогика. – М.: Педагогика, 1976. - 280с

5. Психологический словарь / Под ред. В.П.Зинченко, Б.Г.Мещерякова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ПедагогикаПресс, 1996. – 440с.
6. Старовойт Л.В. Аплікація як засіб всебічного та гармонійного розвитку дошкільників / Л.В. Старовойт// Zbiór raportów naukowych. „Pedagogika. Nauka wczoraj, dzis, jutro (30.05.2015 – 31.05.2015) – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. – P.9-11

А. Коваль,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент І. Барановська

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ХУДОЖНЬОЇ ОБДАРОВАНОСТІ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Обдарованість – це сукупність здібностей, що дозволяють індивіду досягти вагомих результатів в одному або декількох видах діяльності. Ця якість формується і проявляється в діяльності. «Під обдарованістю дитини розуміють вищу, ніж у її однолітків, спроможність до навчання і більш виражені творчі прояви, здатність до видатних досягнень у будь-якій соціально значущій сфері людської діяльності», – зазначає Н. Лейтес. Обдарованими дітьми можна назвати тих, які, за оцінкою досвідчених фахівців, демонструють високі досягнення чи мають потенціал творчого розвитку.

Відродження та розвиток суспільства України значною мірою залежить від творчості, активності та ініціативи його членів. Соціальна практика вимагає все більшої кількості людей, які творчо мислять, здатні створювати матеріальну й духовну культуру, пропонувати нові ідеї, винаходи, технології. Тому серед усіх психолого-педагогічних проблем найактуальнішою є організація процесу розвитку творчих здібностей особистості, зокрема, виховання обдарованих дітей. Актуальність дослідження зумовлена соціальною значущістю даної проблеми, а також логікою розвитку досліджень у галузі психології та педагогіки творчості та обдарованості. Вченими обґрунтовано системність детермінації творчих здібностей (О.Матюшкін, О.Кульчицька, М.Смульсон); визначено структурні компоненти (В.Давидов, С.Максименко, В.Моляко), досліджено параметри креативного середовища як чинника розвитку творчих здібностей (В.Дружинін, А.Коваленко, Д.Леонт'єв, Я.Пономар'єв). Науковці впевнені у думці, що творчі здібності та творчий потенціал – передумови для визначення системотворчих характеристик обдарованої особистості.